

Відділ культури і туризму Ярмолинецької райдержадміністрації
Ярмолинецька центральна районна бібліотека
Краєзнавчий сектор

Афганістан: наш біль **і наша пам'ять** *(довідник)*

Ярмолинці
2009 р

Афганістан: наш біль і наша пам'ять (довідник) /
упоряд. Москаленко В. М. – Ярмолинці, 2009. – 36 с.

Довідник розрахований на краєзнавців, вчителів, учнів шкіл та ліцеїв, усіх тих, хто любить свій рідний край і береже пам'ять про героїчне життя своїх земляків, які виконували свій інтернаціональний обов'язок в далекій країні Афганістан.

Укладач: Москаленко В. М.
Комп'ютерний набір: Посвистак А. Б.
Відповідальний за випуск: Гриб М. А.

І біль, і пам'ять, і слава

*«У пеклі плавилась броня,
І дим в'їдався гірко в очі,
Здавалось, що не має дня,
А є безжальні бійні ночі»*

Б. Фурман

15 лютого 1989 року останній військовий підрозділ колишнього Радянського Союзу залишив Афганістан. Так закінчилась страшна і нікому не потрібна війна, яка безжально забрала з життя тисячі наших співвітчизників.

СКОРБОТНА СТАТИСТИКА

Шановна редакціє «Корчагіня»!
Я працюю в школі - інтернаті. Протягом 2-х років ми
— щодня робимо вирізки з Вашої газети.
— Дістаємо портрети воїнів-інтернаціоналістів, які загинули
в Афганістані. Плануємо виготовити альбом.
Ми хотіли б знати, скільки всього загинуло
воїнів-інтернаціоналістів у Хмельницькій області?
Скільки загинуло в кожному районі?
Якщо редакція має такі дані, просимо повідомити.

В. МЕЛЬНИК,
вихователь.

м. Шепетівка.

На впрохання редакції відомості про кількість воїнів-інтернаціоналістів, що загинули в Афганістані, надані співробітницею обласного військкомату Л. М. Платовою:
— 107 подоляв, воїнів-інтернаціоналістів, загинули під час виконання інтернаціонального обов'язку в Афганістані і 2 пропало безвісти. Ось ця скорботна статистика:

Білогірський — 2
Вінницький — 1
Волочиський — 7
Городоцький — 5
Деражнянський — 4
Дунаєвецький — 3 і 1 пропав безвісти
Ізяславський — 7
Ім'яниць-Городищенський район і місто — 14
Красилівський — 3
Летичівський — 7
Новоушицький — 2
Полонський — 7
Славутський — 9 і 1 пропав безвісти
Старокостянтинівський — 5
Старосинявський — 2
Теофіпольський — 2
Хмельницький район — 3
м. Хмельницький — 7
Чемеровецький — 7
Шепетівський — 3
Ярмолинський — 7.

Навіки залишились молодими в пам'яті друзів, батьків, земляків семеро воїнів з Ярмолинеччини, які загинули в тяжких боях в далекій і чужій країні.

Їх імена викарбувані на граніті в центрі селища:

- Олександр Бирко з Ясенівки;
- Анатолій Заярний з Томашівки;
- Микола Бачинський з Шарівки;
- Микола Лужняк з Вербки-Мурованої;
- Михайло Побережний з Сутковець;
- Віктор Нетет з Солобковець;
- Микола Навроцький з Проскурівки;

Вдивіться в їх обличчя. Гарні, молоді, мужні. Їм би жити і жити. Погляньте в їх очі чесні, глибокі, чисті. Запам'ятайте їх. Вони – герої!

У 1980 році на Ярмолинеччину постукалася перша похоронка з Афганістану. То була звістка про загибель гвардії рядового Олександра Бирка з Ясенівки. Тоді ж у військкомат було надіслано його військовий та комсомольський квитки. На обох документах виднівся слід однієї і тієї ж кулі. Він мав форму великої коми, що надто болісно означала розділ між двома життями – вісімнадцятирічним і вічним.

Олександр Бирко

Народився 7 листопада 1961 року в с. Ясенівка. По закінченні неповно-середньої школи у рідному селі навчався у Ярмолинецькій середній школі №1. У 1975 році працював у колгоспі ім. Ватутіна. 17 листопада цього ж року призваний до лав Радянської армії. Загинув смертю хоробрих при виконанні бойового завдання.

Нагороджений орденом Червоної Зірки посмертно. Його іменем названа вулиця, на якій він жив.

Листи додому

* * *

«Доброго дня. любі мамо, тату і Лена! Чи розтанув вже сніг в нашій Ясенівці? Тут духота страшенна, за місяць підстригаюся вдруге, ви можете здогадатись чому. Міг побувати вдома, бо пропонували супроводжувати труну із загиблим товаришем у

Старокостянтинів. Я відмовився, бо не хочу везти нікого, не хочу, щоб мене хтось віз так».

* * *

«Здрастуй, Міша, і твоя сім'я! Привіт з Афганістану шле ваш Шура. Не писав я цього, але тепер можу написати. Рука моя загоїлась. Готовий виконати той великий обов'язок, що стоїть переді мною»

Це останній лист до брата і взагалі останній.

Останній бій

30 травня 1980 року йшов бій з великим формуванням бандитів. Продовжувався вже не одну годину. Група десантників, у складі якої був Олександр Бирко, стримувала шалений натиск контрреволюціонерів. Їй на допомогу йшло підкріплення. Наказ про відступ під густим градом куль та осколків виконати було нелегко. У запеклій перестрілці багатьох із групи поранено, не всі могли спритно, без сторонньої допомоги, осилити шлях відступу, щоб не залишитись на ньому назавжди.

Нелегкими були тоді думи командира групи. Дивився на підлеглих і не бачив слабких, хто б не згодився залишитись для прикриття, але й нести поранених мають дужі його погляд спинився на синюватому шрамі руки Бирка. «Нещодавно поранений, руку ще треба берегти від навантажень — думав він,

Вирішено — виконано. Такий закон серед цих пекельних гір, де не знати коли і де з'являться перед тобою фонтанчики гранітної пилюки, що враз, як до близького друга, притискаєшся до долу.

Прикривати відступаючих товаришів лишився Сашко. Підрозділи наших військ, що вже надійшли саме до гарячої точки, змусили замовчати бандитів. Настала, нарешті, оглушлива тиша, бій закінчився. Сашко звівся, оглянув

димлячі гнізда, де знайшли смерть під щільним вогнем наших гранатометників та артилеристів вороги. Було по своєму красиво. Пролунав постріл.

Література

1. Променюків М. Не забули традиції // Вперед. – 1989. – 21 березня.
2. Фурман Б. У той день... і через роки // Вперед. – 2004. – 14 лютого.
3. Фурман Б. Пам'ять із болем переплелись // Вперед. – 2007. – 23 лютого.
4. Фурман Б. Юність обпалена війною // Вперед. – 2008. – 22 лютого.
5. Цимбалюк М. Два життя Олександра // Вперед. – 1988. – 27 грудня.

Анатолій Заярний

Народився в 1944 році в с. Томашівка. Закінчив середню школу. Згодом відслужив у рядах Радянської армії, одружився, служив старшим прапорщиком. Пізніше був у складі обмеженого контингенту Радянських військ в Афганістані. Виконуючи бойове завдання важко захворів і помер 29 вересня 1987 року.

Назавжди в пам'яті

На Томашівському цвинтарі тихо. За огорожею б'ється прискорений пульс села. А тут — тиша. Зупиняються односельці і просто прохожі уклонитись їй. Вона відчутна, зіткана із перерваних життів. Вічний спокій знайшов тут і старший прапорщик Анатолій Мартинович Заярний.

Ми стоїмо з матір'ю Марією Іванівною біля пам'ятника загиблому. І вкотре перечитуємо викарбувані на камені слова:

«Тебя уж нет, а мы не верим
В душе у нас ты навсегда
И боль свою о той потере
Не залечить нам никогда».

Намагаємось усвідомити дату його загибелі. І не можемо, не виходить. Як це — вмирати... Адже смерть — порожнеча. Зрозуміти хочеться. Так, був бій, обов'язки, присяга. І все ж таки несправедливо вмирати у наш час.

Ми затримуємось біля могили воїну-інтернаціоналісту. Він життя захищав. Життя, отже — майбутнє. А майбутнє — це діти. І лежать біля пам'ятника хризантеми. А ще поземному уклоняється своєму рідному сину мати. Анатолій Мартинович Заярний помер на сорок четвертому році життя, в розквіті сил, як говориться, на злеті своєї долі.

Вічна пам'ять патріоту, герою!

Література

1. Байдюк Г. Він життя захищав // Вперед. — 1988. — 22 листопада.
2. Козак А. Воїни-інтернаціоналісти // Вперед. — 1988. — 6 грудня.
3. Променюків М. Не забули традиції // Вперед. — 1989. — 21 березня.
4. Фурман Б. У той день... і через роки // Вперед. — 2004. — 14 лютого.

5. Фурман Б. Пам'ять із болем переплелись // Вперед. – 2007. – 23 лютого.
6. Фурман Б. Юність обпалена війною // Вперед. – 2008. – 22 лютого.

Микола Бачинський

Народився в 1963 році в с. Шарівка. Закінчив середню школу. В 1981 році був призваний до лав Радянської армії. Служив в складі обмеженого контингенту Радянських військ в Афганістані.

Виконуючи бойове завдання важко захворів і помер 23 січня 1983 року.

Не зажили рани в батьківських серцях, не висохли сльози згорьованих матерів. Біль втрат переплелася з пам'яттю. Чорними тюльпанами лягли у вантажах «200» на вічний спочинок у землю на Батьківщині, залишивши глибокі рани, передусім рідним.

Література

1. Променюків М. Не забули традиції // Вперед. – 1989. – 21 березня.
2. Фурман Б. У той день... і через роки // Вперед. – 2004. – 14 лютого.
3. Фурман Б. Пам'ять із болем переплелись // Вперед. – 2007. – 23 лютого.

4. Фурман Б. Юність обпалена війною // Вперед. – 2008. – 22 лютого.

Микола Лужняк

Народився 12 грудня 1961 року в с. Лебедівка. До 9-го класу навчався у Вербці-Мурованій. Потім пішов працювати трактористом у колгосп і заочно навчався в Ярмолинецькій середній школі. В армію призваний 20 листопада 1980 року. 3 липня наступного року – в Афганістані.

Під час переїзду на допомогу радянському та афганському підрозділам колона попала під обстріл душманів. Командир відділення Микола Лужняк був смертельно поранений.

Посмертно нагороджений орденом Червоної Зірки.

На допомогу товаришам

Завдання стояло невідкладне: в горах ведеться бій з «духами», його ведуть радянські і афганські підрозділи. Просили допомоги. Підрозділу наказали виїхати на місце кривавої сутички.

Минали кілометри. На кожному метрі чатувала небезпека. Підривалися ж автомашини на мінах і фугасах, розстрілювалися ведучі з гранатомета чи крупнокаліберного кулемета. Все могло бути в будь-яку хвилину. Тому нерви напружені до краю.

Коли колона піднялася в гори, були видні вогненні траси. «Пошвидше, пошвидше, туди», — підганяв себе, сержант знаючи, що й колона прибавить газу слідом за ним.

Думки обірвала кулеметна черга. Він не бачив і не чув цього. Відчув, що запекло в грудях і що кабіна стала подібною на решето, що спалахнув факелом мотор.

Усвідомлюючи, що автомашина вивертається впоперек дороги крутнув руль праворуч, щоб стати на обочину, пропускаючи вперед інших. Сам вивалився з кабіни і впав на прохолодну землю, охоплений полум'ям і важко поранений.

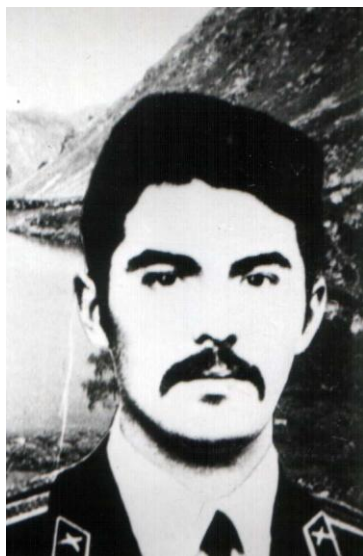
Колона прорвалася, а Миколу обгорілого і закривавленого доставили у військовий госпіталь, але хірург нічим не зміг йому допомогти. Так і застигла на вустах напівдитяча усмішка, неказане останнє слово.

А до наказу міністра оборони залишалося 33 дні...

Література

1. Променюків М. Не забули традиції // Вперед. – 1989. – 21 березня.
2. Снігур О. Не стріляйте лебедів! // Вперед. – 1988. – 22 жовтня.
3. Фурман Б. У той день... і через роки // Вперед. – 2004. – 14 лютого.
4. Фурман Б. Пам'ять із болем переплелись // Вперед. – 2007. – 23 лютого.
5. Фурман Б. Юність обпалена війною // Вперед. – 2008. – 22 лютого.

Микола Побережний

Народився в 1960 році в с. Сутківці, закінчив середню школу. В 1978 році призваний в ряди Радянської армії. Після закінчення Вищого військового училища продовжив службу старшим лейтенантом. При виконанні інтернаціонального обов'язку в Афганістані був смертельно поранений. Помер 27 листопада 1986 року.

Нагороджений орденом Червоної Зірки посмертно. Його іменем названа вулиця на якій він проживав.

Останній лист додому

Здравствуйте Тоня и Анна!

Страны все еще имеют много дел и
много. Страна еще не совсем - страна
иногда бывает бедной. много дел
иногда еще.

Природник привел как ископаем. Буго камен-
ки ефирного. Желе природники водные же
содержащиеся, разв. лишь не могут так ис-
копаемым.

Ну а вообще наука и искусство у
 меня пока находятся нормально. А
 дальше потянемся дальше. Мое и
 здоров а это самое главное. Не
 так пока не будет а зато при малейшем
 моем прикосновении к искусству.
 Это искусство.

Азиза у нас еще маленькая. Ей
еще тринадцать, ей еще семь месяцев

мати згорить, То косяк правця дик
 збудується моє дім іроще.
 Вам мави у своїй дім.
 Сімей я косяк нахонув єще на моє.
 Буду здів іде то до нашої дім.
 А дім єм всі буди нахонув буду
 відрама в дім.
 Жити як мав у Вас.
 Ємо нова.
 Жити. Буду
 То. Ветри.
 Мав.

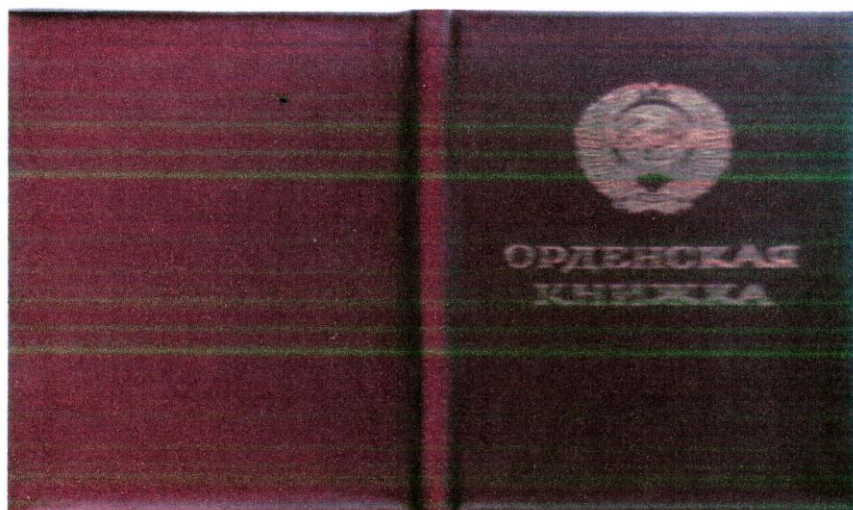
Родичі та побратими на могилі М. Побережного

Орденська книжка

Награжден орденом	№ ордена	Указом Президиума Верховного Совета СССР
<i>Красной звезды</i>	<i>3784963</i>	от <i>25 мая</i> 19 <i>87</i> г.
.....		от " " 19 .. г.
.....		от " " 19 .. г.
.....		от " " 19 .. г.

М. П.
Секретарь Президиума
Верховного Совета СССР *В. И. Смирнов*
25 мая 1987

Побережский
 (фамилия)
Михаил
 (имя)
Андреевич
 (отчество)

л № 736430

Нагорода від вдячного афганського народу

	دکورتي نوم Фамилия	Лобережний
د افغانستان جمهوریت РЕСПУБЛИКА АФГАНИСТАН	نوم Имя	Михаил
د افغانستان د جمهور رئیس د ۱۳۶۷/۷ يحيی د فرمان له مخې « انترناسیونالست يوني ته د افغانستان د منونکو خلكو له خوا د مدال داخيستلو وياړلری .	ديپلر نوم Отчество	Андреевич
В соответствии с Указом Президента Республики Афганистан от ۱۵ - ۱۱ - ۱۹۸۸ г.	نمبر №	
награжден медалью „ВОИНУ - ИНТЕРНАЦИОНАЛИСТУ ОТ БЛАГОДАРНОГО АФГАНСКОГО НАРОДА“	تاریخ Дата	6 октября 1988г.

Література

1. Променюків М. Не забули традиції // Вперед. – 1989. – 21 березня.
2. Фурман Б. У той день... і через роки // Вперед. – 2004. – 14 лютого.
3. Фурман Б. Пам'ять із болем переплелись // Вперед. – 2007. – 23 лютого.
4. Фурман Б. Юність обпалена війною // Вперед. – 2008. – 22 лютого.

Віктор Нетет

Народився в 1964 році в с. Солобківці. Вчився у місцевій середній школі. Після 8-го класу вступив у Кам'янець-Подільське ПТУ після закінчення якого одержав спеціальність автокранівника. Восени 1983 року призваний у ряди Радянської армії. З весни 1984 року молодший сержант Віктор Нетет служив у мотострілковому підрозділі гранатометником у далекому Афганістані. Мав заохочення від командирів.

25 січня 1985 року при виконанні бойового завдання був важко поранений і помер від ран.

Посмертно нагороджений орденом Червоної Зірки.

Остання зустріч

Віктор відразу впізнав маму. Біг і біг їй назустріч. Вірилося і не вірилося, що прилетіла до нього, наче з неба спустилася. От тільки хто з нею, не здогадувався зразу. Лише потім блискавкою вдарило: та то ж дядько Петро!

Несли ноги назустріч матері. І лише тоді, коли злилися в обіймах, можливо, вперше, відчув, хто така рідна матуся навіть для солдата.

— Ма, мамочко, — шепотіли його вуста, якась невидима сила ще біль ще горнула до її грудей, коли мати прихилилася перепочити, до пліч, з висоти яких колись дивився на всіх як на рівних собі і сміявся від радості, що не доводиться п'ячити очі доверху, щоб звернути увагу дорослих. А руки! Ніби постарілися, може, тривогою розбиті, — не такі, які зберіг у пам'яті в Ярмолинцях, коли прощався на райвійськкоматівському подвір'ї.

Віктор відпустив маму і кинувся в степ. Далеко не біг — квіти були поруч. Нарвав букет, відхилив його від себе, щоб оцінити красу, і поніс матері...

Лист додому

«Ще від мене буде лист. А цей передостанній на свою рідну Хмельниччину, де я жив і виріс, де всіляку роботу виконував своїми руками. Знаю, незабаром від'їдемо в Афганістан. Так що зберіться всією сім'єю за столом і побажайте мені щасливої дороги.

Тату, от і минула моя служба в «учбівці». Тепер настало справжнє випробування. Прощай, тату.

Бабко, благослови мене в далекий путь. Через рік з половиною, може, побачимось. Будь здорова і міцна.

Брати Олег і Стасік, бажаю вам міцного здоров'я і успіхів у навчанні, згадуйте мене.

Я бажаю всім вам, щоб добре жилося в сім'ї, щоб нічим не хворіли, здорові щоб усі були. Чекайте на мене».

* * *

... Коли прапорщик привіз тіло Віктора Нетета, розповів, що їх підрозділ був атакований зненацька. В цьому бою Віктора важко поранило в живіт. Поки везли його в госпіталь, не витримав великого болю і помер. Останні слова були звернені до мами.

Відзнаки та нагороди

За нашу Советскую Родину!

**СЛАВА СОВЕТСКОМУ
ВОИНУ — ПАТРИОТУ,
ИНТЕРНАЦИОНАЛИСТУ!**

Уважаемый товарищ Неттей В.В.

За образцовое выполнение своего конституционного, патриотического и интернационального долга в составе ограниченного контингента советских войск в ДРА, проявленные при этом мужество, инициативу и самоотверженность, объявляю Вам

БЛАГОДАРНОСТЬ

Желаю крепкого здоровья, новых успехов в труде на благо нашей любимой Родины.

Командир войсковой части № 51982
п/п-с *Керимов*

د افغانستان جمهوریت
РЕСПУБЛИКА АФГАНИСТАН

د افغانستان د جمهور رئیس د ۱۳۶۷/۷
نیټې د فرمان له مخې « انترناسیونالست
پوځي ته د افغانستان د منونکو ځلو لخوا
د مدال داخیستلو ویاړلری .

В соответствии с Указом
Президента Республики Афганистан
от 15 - мах 1988 г.
награжден медалью
«ВОИНУ - ИНТЕРНАЦИОНАЛИСТУ
ОТ БЛАГОДАРНОГО
АФГАНСКОГО НАРОДА»

د کورنی نوم Нетей
Фамилия

نوم Виктор
Имя

د پلار نوم Станиславович
Отчество

نمبر
№

تاریخ 6 октябрь 1988г.
Дата

Література

1. Променюків М. Не забули традиції // Вперед. – 1989. – 21 березня.
2. Снігур О. Остання зустріч // Вперед. – 1988. – 4 жовтня.
3. Фурман Б. У той день... і через роки // Вперед. – 2004. – 14 лютого.
4. Фурман Б. Пам'ять із болем переплелись // Вперед. – 2007. – 23 лютого.
5. Фурман Б. Юність обпалена війною // Вперед. – 2008. – 22 лютого.

Микола Навроцький

Народився 21 березня 1963 року в с. Проскурівка. Навчався в місцевій десятирічці. В 1980 році закінчив Хмельницьку школу ДТСААФ. Навесні 1981 року призваний у ряди Радянської армії. З липня того ж року – в Афганістані.

Під час виконання бойового завдання його БТР підірвався на міні. Командир відділення водіїв бронемашин

М. Навроцький загинув.

Посмертно нагороджений орденом Червоної Зірки.

Бабка Ганя, яка сама виховувала онука завжди раділа коли отримувала від нього звісточку з далекої країни.

Із листа М. Навроцького

«Привіт Із Афганістану!

Добрий день, дорога моя бабусю. Одержав я Вашого листа і даю відповідь. Про свою службу не маю, що писати: діла йдуть по-старому, як йшли. Зустрічався з Юзиком із Солобковець та Володею із Соколівки. Вони також одержали листи із дому. Ми обговорювали їх тут... Що ви там, на Ярмолинеччині, родиною стали? Одні до одних роз'їжджаєте, провідуєте?..»

Останні хвилини життя

Із розповіді Володимира Маримона, який проживає в с. Соколівка Ярмолинецького району.

— Доля склалася так, що я один із тих, хто бачив востаннє живим Миколу Навроцького. Перед виїздом на завдання попрощалися. Хоч ми служили в різних ротах, але, як тут говорили, на одному подвір'ї. Доводилося з ним ходити на операції, битися з „духами“, ділитися куском хліба, обмінюватися новинами із листів.

Запам'ятав я цей день на все життя.

Нас підняли по тривозі, бо йшов бій і вже були підірвані два БТРи. Поки ми добиралися до того місця, то одна із бронемашин уже везла поранених і вбитих. Після бойового завдання завернув у медсанбат, бо хотілося знати, що з Навроцьким. Коля був загорнений у полотнище. Обличчя так пошкоджене вибухом, що важко впізнати. Вибух прийшовся на передню частину машини, тому ноги до колін були подріблені, і кисть правої руки відбита.

Разом із командиром відділення сержантом Лаптевим, повантажили чотирьох вбитих, в тому числі Навроцького, на свій БТР і повезли до вертольота.

Кров, пошматовані тіла, сперте повітря — картина, звичайно, страшна була. І коли починаю все згадувати, то серце стискається.

До кінця служби, скільки не їздив повз розбитого БТРа Навроцького, завжди згадував ті хвилини, коли відправляв його мертвим у Кабул. До сьогоднішнього дня стоїть він перед моїми очима, а деколи й сниться. Тому пам'ять про нього залишиться на все життя.

Із розповіді Йосипа Посвистака (нагороджений медаллю "За відвагу").

— Залишилася в мене пам'ять про нього: одне-єдине фото Колі у військовій формі. Він подарував його, коли йшов на бойове завдання. Не встиг надіслати таку ж рідним у село, бо підірвався. Тому бережу фото, як реліквію. На його звороті один напис: день смерті Миколи, мого бойового друга, побратима.

Література

1. Козак А. Життя прожити... Хмельницький, 2003. – С. 26-32.
2. Козак А. Чорна хустина // Вперед. – 1988. – 6 грудня.
3. Променюків М. Не забули традиції // Вперед. – 1989. – 21 березня.
4. Фурман Б. У той день... і через роки // Вперед. – 2004. – 14 лютого.
5. Фурман Б. Пам'ять із болем переплелись // Вперед. – 2007. – 23 лютого.
6. Фурман Б. Юність обпалена війною // Вперед. – 2008. – 22 лютого.

Виконуючи інтернаціональний обов'язок

*По світу – як квіту,
Без ласки – привіту.
Мов зорі ви в небі сумні
Ровесники-братці,
Пробачте, афганці
За те, що були на війні...*

Б. Фурман

15 лютого 1989 року завершилось виведення обмеженого контингенту радянських військ з республіки Афганістан. Це сталося о 16 годині 39 хвилин. Наші прикордонники забезпечили прикриття виводу з Афганістану останнього підрозділу радянських військ.

Та не всім судилася щаслива доля повернутися додому. Подвиги учасників бойових дій на території Афганістану – це та велика і велична правда історії, духовний заповіт воїнів-афганців сьогоденним захисникам Вітчизни, могутнє джерело патріотичного виховання молоді.

Для кожного з нас священна пам'ять про загиблих учасників бойових дій. Ми завжди будемо у боргу перед ними.

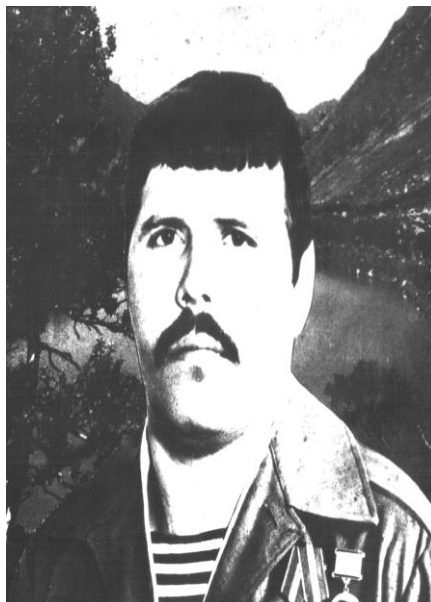
Тепер на території району проживають понад 70 колишніх воїнів-афганців. Усі вони були вірні армійській присязі, йшли в бій, діяли за законами військового часу. Ставали творцями мужності, героїзму, відваги. Але надто скупі розповідають вони про події в Афгані. Мовляв, хай ніколи таке не повториться.

Єднає воїнів солдатська вірність. І день 15 лютого – це їхній день. Багато років назад наші війська були виведені з Афганістану в цей день.

Воїни-афганці Ярмолинеччини

Петро Беренда
сmt. Ярмолинці

Сергій Бех
с. Сутківці

Олександр Білик
ст. Ярмолинці

Володимир Бойко
с. Москалівка

Василь Вусатюк
с. Солобківці

Ігор Добжанський
с. Проскурівка

Василь Йонко
с. Магнишівка

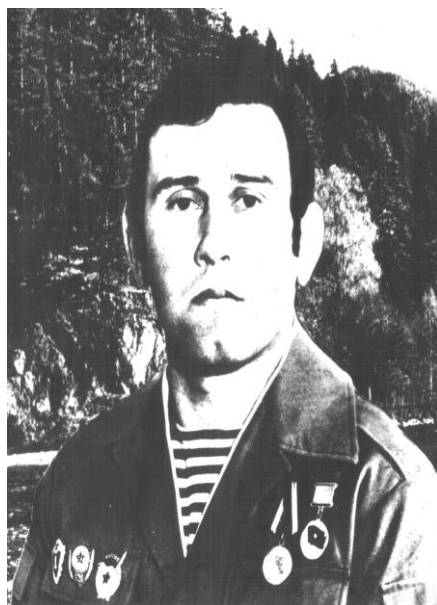
Анатолій Каськов
с. Перегінка

Микола Король
с. Пасічна

Анатолій Курятник
с. Ясенівка

Олександр Новосядлов
с. Москалівка

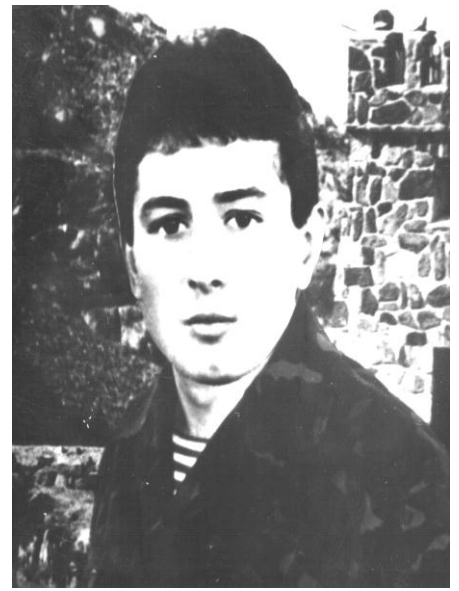
Стас Парадзінський
с. Проскурівка

Валерій Мельник
сmt. Ярмолинці

Микола Мельник
сmt. Ярмолинці

Сергій Юхименко
сmt. Ярмолинці

Валерій Пономаренко
сmt. Ярмолинці

Йосип Посвистак
с. Солобківці

Андрій Прокоф'єв
с. Михайлівка

Війна в Афганістані щороку віддаляється від нас. Але 15 лютого, день, який став її логічним завершенням залишається в нас назавжди. Кожного року збираються колишні воїни, щоб згадати свою службу в Афганістані.

Спочатку вони здійснюють об'їзд могил загиблих та померлих побратимів. Віддають їм данину шани та поваги, покладають вінки до пам'ятників.

Воїни-афганці проживають в усіх населених пунктах Ярмолинеччини. Трудяться на різних ділянках виробництва. А також проводять патріотичну роботу серед підростаючого покоління.

З життя не викреслиш...

З ким би не говорив про війну в Афганістані: Василем Вусатюком та Олегом Журбицьким з Ярмолинець, Михайлом Попиком з Ясенівки, — чув від них приблизно одне і те ж саме:

- Та про що там згадувати... Давай про щось інше.

Не звикли мої ровесники і молодші ділитися думками про пережите, побачене під час війни в гірській країні. І зрозуміти воїнів-афганців можна хіба-що їхнім болем втрат побратимів, чиє життя уже не вернеш. А скільки поранених, контужених, скалічених молодих хлопців повернулось з вогнів боїв до рідних домівок. їх тисячі і тисячі... Й досі непокоять рани.

Сутківчанину Сергію Беху пощастило. Повернувся в село таким, як і пішов туди. Лише три місяці ніс службу на рідній землі, а далі — дорога на південь. Тоді йому та товаришам по зброї нічого не пояснювали.

І вже на афганському аеродромі нашому земляку потрапив у вічі патрон. Показав командир. "Як це може валятися на землі?" — здивувався. А офіцер відповів: "Викинь, синок. Ще не таке побачиш".

І Сергієві довелось багато побачити. Спочатку кілька місяців на санітарній машині перевозив поранених. А опісля став санінструктором. Саме тоді довелось найважче у тій пекельній війні. Отож, як тільки-но надходило повідомлення про те, що десь зав'язався бій — одразу ж туди прибували медики. Скільки поранених витяг на собі, скільки ран перев'язав — не перерахувати.

А про втрати знав не по офіційних зведеннях, а по власних спостереженнях. Бо ж на території їхньої частини знаходився морг. Багатьох своїх ровесників провів тут в останню дорогу.

Операція по визволенню Пандширської ущелини, напевно, запам'яталась Беху назавжди. Адже у той час через

руки санінструкторів пройшло майже вісімсот поранених. Важко було дивитись, як ровесники йшли з життя.

Свідками таких подібних жахливих подій у тій безглуздій війні були понад вісімдесят воїнів-афганців, які нині мешкають на території Ярмолинеччини. Глибокий слід залишила в їхніх душах кривава бойня. Тому й тепер намагаються лише дуже скупі згадувати про те, що було...

Молодість обпалена війною

Перед початком урочистої зустрічі з воїнами-афганцями на районному рівні за сприянням кандидата у народні депутати України Василя Шпака довелось розмовляти з заступником райвійськкома Юрієм Розуманом. На конкретних фактах навів багато даних з життя-буття тих, хто воював у свій час у чужій, гірській країні.

Виявилось, що кількість воїнів-афганців, котрі нині мешкають на території Ярмолинеччини, зросла на сім чоловік. Більшість з них приїхала до нас на постійне проживання з обласного центру. А загалом їх у районі налічується вісімдесят чотири. У кожного своя доля, характер, професія... Та єднає їх дружба, повага, взаємовиручка. І це ще раз засвідчило свято пам'яті, теплі слова спілкувань та обіймів побратимів.

А прологом урочистої частини у районному будинку культури стала пісня "Озвався ранами Афган" у виконанні братів Гжегожевських.

Пам'ять - вічна і жива. Тим, хто вернувся з далекого Афгану у звичайне життєве русло, війна досі нагадує про себе ранами. Тож хай ніколи таке не повториться для нинішніх та майбутніх поколінь.

Афганістан назавжди з нами

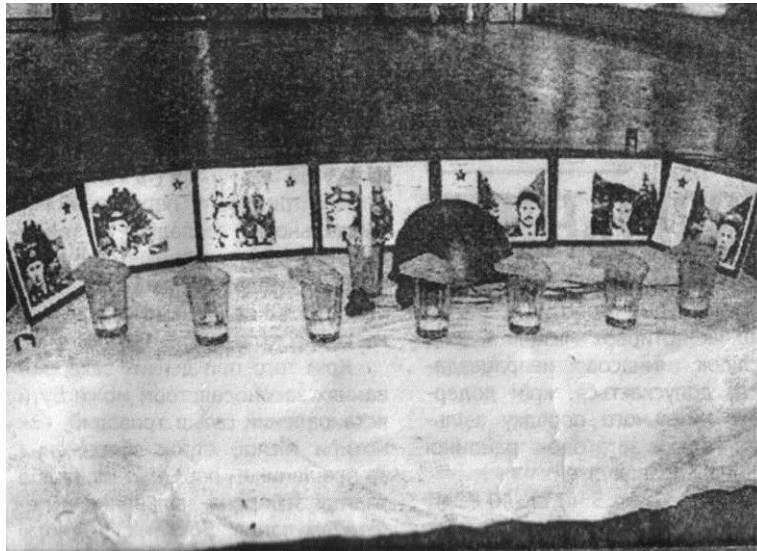

Уже традиційно 15 лютого ми вшановуємо тих, хто пройшов крізь важкі випробування війни в Афганістані, виконував свій інтернаціональний обов'язок.

Ярмолинецький гарнізон має славні традиції минувшини і сучасності. Тут у свій час проходило вшанування Героїв Радянського Союзу, кавалерів трьох орденів Слави, нагороджених чотирма медалями «За відвагу», які мешкають на території області. І тепер армійська частина вперше приймала патріотичний захід на районному рівні з участю воїнів-інтернаціоналістів та матерів загиблих воїнів афганців.

Чільне місце відводилось подіям афганської війни з її гіркими уроками, непоправними втратами, ранами, болем. Про це й говорили у своїх виступах заступник голови райдержадміністрації Галина Григоришина, мати воїна афганця Олена Дереш, голова районної організації Української Співки ветеранів Афганістану Ігор Добжанський і заступник голови районної ради Петро Пищур, голова районної ветеранської організації Юрій Перебийносюк, полковник у відставці Йосип Мосійчук, заступник командира військової частини Ігор Тимошенко, ведучі Катерина Крочак та Андрій Ліщинський.

Семеро наших юних земляків віддали найдорожче - життя - у гірській країні Афганістан. Їм за давнім звичаєм віддавалась данина шани та поваги: у сім склянок було налито по сто фронтових грамів і на вінці покладено окрайці хліба.

Група воїнів-афганців за вагомий внесок у патріотичне виховання молоді удостоїлась грамот райдержадміністрації та районної ради, обласної організації ветеранів Афганістану, подяк Української Спілки. Хвилюючим видалось вручення подарунків матерям загиблих воїнів-афганців.

Довелось поспілкуватись з тими, хто відчув пекло бойових дій в Афгані. Іван Мацьков родом з Луки. Своє життя присвятив армії, службу у званні прапорщика завершив у Ярмолинецькому гарнізоні. А його дід Олексій Мацьков хоробро боровся з ворогом у період Великої Вітчизняної. Магнішівчанин Василь Йонко водив БТР гірськими дорогами чужої країни. Проявив у боях мужність, героїзм. За це удостоївся двох медалей «За відвагу». Воїни-афганці висловили свою вдячність керівництву району за організацію теплої зустрічі.

Із розповіді воїнів-інтернаціоналістів

Як все сталося, за яких обставин загинув Микола Навроцький, мені при зустрічі, ще у кінці 80-х років, розповіли його бойові друзі.

Згадує Юрій Балабуст уродженець с. Глушківці Ярмолинецького району, нагороджений медаллю "За бойові заслуги".

— Ну, що говорити про Афганістан? — запалюючи сигарету роздумує Юра. — Ми з Миколою Навроцьким в одному взводі служили. Він був моїм командиром. Йому, як командир, належало вести свою бронемашину попереду в усіх операціях, завжди був, як говорять, на вістрі.

Чуйною, доброю людиною він був, дуже переживав за кожного солдата. Пригадую, за три тижні до смерті Миколи мій БТР підірвався на міні. Вибух прийшовся збоку машини, і пошкодження були незначні. Поранило капітана, а мене підкинуло вгору та вдарило по броні так, що в голові ще й досі шумить.

Виповз із кабіни і в першу чергу командира в медсанбат відправляю. БТР нерухомим став. Викликаю допомогу по рації... Залишився сам. А вже вечоріє, навколо один очерет, і у вухах дзвенить... Невдовзі, бачу, летить на всіх парах своїм БТРом Навроцький. Різко загальмував, вискакує із люка і біжить до мене. Підбігає, обнімає, а сльози від радості самі течуть. "Добре, що живий залишився, а машину відремонтуємо", — заспокоює мене Коля. До вечора і добуксирував мою машину в парк. Пізня вечір із тушонки з сухарями була в моєму БТРі. Всі раділи за мене, що все так обійшлося...

28 травня я ще ремонтував свою бронемашину, а Микола із п'ятьма машинами виїхав на завдання. Рація в моїй машині була увімкнена, і всі команди я чув. Як події розгорталися, постріли і вибухи цього бою - все чітко було чути по рації. З цього завдання живими повернулося їх

четверо. БТР Навроцького вибухом фугаски був розірваний надвоє...

З місця вибуху мертвих і поранених доставляв у медсанбат Володя Іванцов з Богдановець Деражнянського району. Я попрощався зі своїм побратимом вже біля вертольота при відправці загиблих у Кабул. Юрій запалює знову сигарету, що вкотре гасне за час нашої розмови, і закінчує:

- До кінця моєї служби в Афганістані стояв на узбіччі дороги біля величезної ями, як пам'ятник загиблим, БТР Навроцького. І кожного разу, проїжджаючи мимо, я сигналив йому...

Із спогадів І. Добжанського

Довелося поїздити по Афгану. Долав гірські перевали центрального Гіндокуша, а це понад 3 тис. м. над рівнем моря. Пересувалися по пустелі Афгано-Туркменістанської рівнини. А гори Хазараджата запам'яталися на все життя. Якщо розміщалися в горах, то зима була холодною, температура 20-25°C. Літо в північних районах розпочинається вже в травні. На рівнинах влітку спека за 30°C, а в деяких місцях і до +45°C, пече в палатках. А у вечірню прохолоду комарі доїдали. Тільки й слідкуєш, щоб павукоподібні (скорпіони, карокурти, фюканги, кліщі) не залізли куди-небудь.

Там усього треба було боятися. Як не природних ворогів людини, так нападу можиханів. Коли мене запитують, чи я боявся в Афгані, - продовжує мій співрозмовник, — я відповідаю: так, адже розумна людина завжди має страх.

І, на мою думку, всі юнаки, що служили у Афганістані, боялися. Ніхто не вірив, що живими повернемося з тієї чужої війни. Страх за життя підсилює бажання жити, особливо, коли тобі дев'ятнадцятий, коли серце хоче кохати.

* * *

Дехто зараз каже, що то було загартування, школа мужності. Але ж де подіти оті страшні спогади? Пам'ять людська могла би погубити людину, якби не було рятівної здатності забувати. Та все не забудеш, не викреслиш із пам'яті. Вона на все життя зберегла той останній крик загиблого товариша, оту палатку, де жив, і ті страшні звуки пострілів.

* * *

Салют останній програв...
Події досі ті у серці
Не всохли сльози матерів,
Ніколи пам'ять не зітреться.

Б. Фурман

Література

1. Біль пронесений через роки // Шкіл. світ. – 2009. - №8. – лют.
2. Бурий О. Афганські рани болять і досі // Под. Вісті. – 2008. – 15 лютого.
3. Горобець М. Кожному поколінню – важкі випробування // Вперед. – 2008. – 15 лютого.
4. Добрянський П. Афган не можна забути // Шкіл. світ. – 2005. – лютий.
5. Добрянський П. Палаючий вітер Афгану // Вперед. – 2009. – 13 лютого.
6. Козак А. Життя прожити... - Хмельницький, 2003. – С. 15-34.
7. Лимар О. «Чорний тюльпан застерігає» // Вперед. – 2009. – 24 квітня.
8. Мазур С. Зустрілись з воїном-миротворцем // Вперед. – 2007. – 7 грудня.
9. Почуприн Н. Уроки пам'яті // Вперед. – 2009. – 24 квітня.
10. Хоптяр Н. Афган болить у душах // Вперед. – 2009. – 6 березня.
11. Фурман Б. І біль і пам'ять // Вперед. – 2002. – 9 лютого.
12. Фурман Б. Не зітреться з пам'яті // Вперед. – 2003. – 15 лютого.
13. Фурман Б. У той день... і через роки // Вперед. – 2004. – 14 лютого.
14. Фурман Б. Пам'ять із болем переплелися // Вперед. – 2007. – 23 лютого.
15. Фурман Б. Там, далеко за кордоном // Вперед. – 2008. – 15 лютого.
16. Фурман Б. Юність обпалена війною // Вперед. – 2008. – 22 лютого.

Зміст

Скорботна статистика.....	4
Олександр Бирко.....	6
Анатолій Заярний.....	8
Микола Бачинський.....	10
Микола Лужняк.....	11
Микола Побережний.....	13
Віктор Нетет.....	17
Микола Навроцький.....	20
Воїни-афганці Ярмолинеччини.....	25
З життя не викреслиш.....	28
Молодість обпалена війною.....	29
Афганістан назавжди з нами.....	30
Із розповіді воїнів-інтернаціоналістів.....	32
Література.....	35